

Mali Erepibiliki

Jamanakwɔn - Syennkwɔn - Ɗaniyankwɔn

MALI EREPIBILIKI

SARIYANAN

NUŊIPO

TOMOTISEN :	3
WALALOWU I :HAGEYE YEE WAAJIBI	4
TAA I : HAGEYE YEE T&M&SAGOYE	4
TAA II : XAYINYE XUMA	5
WALANLOWU II :JAMANA YEE HINITUUYA XUMA	6
TAA I : JAMANA XUMA.....	6
TAA II : HINITUUYA XUMA	7
WALALOWU III : LAAMU HINI	8
TAA I : PERESIDAN XUMA.....	8
TAA II : LAAMU HINI XUMA.....	12
TAA III : LAAMU XUMA.....	13
TAA IV : T&M&TE M&R&E S&N&B&E XUMA	14
TAA V : SON KUNUYE YEE TAAŊA XUMA.....	14
WALALOWU IV : SARIYA LEE HINI XUMA	14
TAA I : NA XOLOYE	14
TAA II : DEPITE POLO NIŊINBAANA	16
TAA III : SARIYA YEE SARIYATAANA XUMA.....	17
TAA IV : LAAMU HINI YEE SARIYALEE HINI NAAN S&W&YE.....	18
WALALOWU V : SARIYAXEELANI HINI	20
TAA I : NA XOLOYE	20
TAA II :SARIYAJAN XOLO XUMA	21
TAA III : SARIYANANJAN XUMA.....	22
TAA IV : S&G&S&G&E SARIYAJAN	24
WALALOWU VI :KIR&, MW&YA, BILANTOTAAŊA YEE TOYIPO K&N&SEYI XUMA	24
WALALOWU VII : JAMANA GU X&Ŋ&N&BAANA	25
WALALOWU VIII : S&B&ENYE YEE LAANDA HINITUUYE XUMA	26
WALALOWU IX : AFIRIKI KW&NYA	26
WALALOWU X : XAWURANL&L&YE YEE JAMANAYE NAAN XAWURANS&W&YE XUMA	26
WALALOWU XI : G&bi XUMA	26
WALALOWU XII : NA X&R&ENX&R&ENAYE	27
WALALOWU XIII : WAADU X&L&NI NAYE	27
WALALOWU XIV : NA LAWANYE	27

TOMOTISEN :

Mali jamaa hinituuya niŋi,

Be s' a toyipɔ,a xo yee a diina kuseya xuma ;

Hoolana in juun xeena kuse taarixi yee in laasali mwoye niŋi ;

Bayina laamu xolotuuye niŋi, tɔɔn daanbetuuye wayi mwo yee nyenu mwoye xa ma manye syen lee ;

Jɔgina kaxɔmaabɛɛyaye xagile pa manye xaana jamana mɛɛɛ sɔn yee ,jamana gu tɛmɛlee sɔnya ŋanaye yee manye syen kwoni kaxɔ gu danbe la be kaxɔ kanda,be be sariya jamana tin yee , politikitɔn kuse xawuranlaamu yee mɛɛɛ baana mayin ;

Be s'a fitine tunbo tan man xa swo syɛɛɛ be tɔɔn kyeni jamana gu yee in jwɔnye ma.

Be s'a yuruyuru yee nafolo kwe manye xa jamana gu kyensye naxasini xuma ;

Hoolana maa bilabɔɛ yee xawuran xa waajibi ni ŋwɔn n'in wele Kaman baana y'a danbe xɔlani xuma ;

Xami xa be jamana gu lakamu y'a taŋa saxani hinituuya jamana de mɛɛɛ manye xɔɔ i ;

A paa xa xarina be so xaalala toyipɔ, a taana yee a taananbari , tin kyen yee be payinto gu kirɛnpɔye lakamu wayi yee nyenu mwoye te ;

A paa xa xarina be so haadamajwɔnya mɛɛɛ tin kyen ;

A xa in ŋaniya baŋeni be marisi xayɛ kuu 26 juun 1991 jamaamuruti xawuranlaamu sɛwɛ kirɛnaye sɛnbɛnni yee be xagele i sɛwɛ manye xa Mali jamana jwɔnye sin Mali tori taani sɛwɛ g'i be so ŋwɔnye tin kyen ;

A in xaanlo be Mali hinituuya , Mali kwɔnya yee a munbe lakamu ;

A xa syɛɛɛ b'e duŋɛ maa Mali xa erepipibiliki yee diinakɛsɛmani jamana ni ;

A xa in xaan lo be yuruguyurugu yee nafolo kwe sɔn syen syen pa yee be sɛwɛye wele manye xa swo laamunbaana mayin tin kyen ;

A xa in xaanlo be so bilanbaana mayin tin kyen yee be bilanto taŋa ;

A duŋɛ desanburu xayɛ kuu 10 juun 1948 haadamajwɔn hageye sariya seyina ma yee nsuwen xayɛ kuu 27 taa juun 1981 Afiriki xawuranlɛɛ haadamajwɔn yee jamanaye hageye taŋa xuma ma.

A in xaanlo be haadamajwɔn hageye labadu,xεεnxcεεnma yaloye tinjaye,xalinbeye yee lujuratuuye sεwε manye xa seyina xawuranlεlεye niŋi MALI duŋε manye ma a yee bεlεpa jamanaye yee dupan jamanaye naan.

A in xaanlo be nuŋun niŋaya sii syεn sɔn ;

Be taa Afiriki kwɔnya tin,laafiye kyεnsye,jidenbɔlɔya yee be jamana guye bɔlɔfudε guye ŋaaba jye munbɔlɔya ga, sariya xɔlɔni niŋi,lamankεsεma niŋi,tεmεsagoya i yee jamanaye hinituuya niŋi ;

A duŋε kuni sariyanan gu man tɔmɔtisen gu xa man niŋipɔ gu pa :

WALALOWU I : HAGEYE YEE WAAJIBIYE

TAA I : HAGEYE YEE TεMεSAGOYE

Suujuwɔn 1^{nan} : Malijwɔnye syεn xa syεlε be kwoni tεmεsagoya niŋi yee ye syεn lamankan hageye yee waajibiye niŋi. Naanpεdε man xa xarina lasaali , gere , nɔɔnen , xo , siya ,xaluya yee yaloya ,diina wala politiki xagile ma, xa hadana .

Suujuwɔn 2 : Haadamajwɔn xa taanana yee poyi te haana be kyεn a ma . Syεn xa haana bila, tεmεsagoya niŋi,taanana niŋi yee in baana niŋi .

Suujuwɔn3 : Jamana xa xalinbe taanana mwo tore yee in syεnye yee b'a taanana xarawa kumε ga xeenimaya sεdε guye pa'.

Suujuwɔn 4 : Mwo si yee ŋaaxada,ŋwɔya,nuŋunniŋεya yee jye wuni sεwεye de haana .

Mwo man syεn, sεriwisi la mwo man na kumε kuni sεwε guye niŋi,a ya an wele an tεmεte wala mwo rɔ ŋ'a an yanbarini, sariya xo in xeeleni an xuma.

Suujuwɔn 5 : Jamanajwɔn si de ma in xarawa be jamana gu jεn.

Tɔrεn n' in teŋi lo man syεn ga jamana tina i be saa politiki sɔn, diina sεwε, siiya sεwε , ŋwɔntuu gu xa ma xalinpanto kire Mali Erepibiliki niŋi .

Suujuwɔn 6 : Haadamajwɔn man syεn xa kumεsuu i a hage x'a te maa in leemante lɔxɔtɔrɔ na in tɔnɔ .

Mwo si de haana kumε be tee lεrε lεwε in sekin ga y' a de sariyatuu yanbaru ni.

Mwo si de haana kumε kaso i ye sariyatuu de kasolɔyi lεlε lo.

Suujuwɔn 7 : Kidi n'in xudu in ŋa pa a y'in wadu xa haadamajwɔn syεn hage ni .Kin kumε kun gu ŋaamεnε gu sindi, fwole hage xa saxaanina mwɔn kumεna gu te ali be kyεn toyi a sago awoka lee ma.

Siga xa mwo kumεna syεn te saali a ŋina tabariya sariyatuu pa maa an nɔɔn xaayi .

Man gu ስa sፍዌ gu wele laman x'in ስaxi .Mwo si xoro te kume ; b'an kun wala b'an y'a de sigamwo ni,be tawa welepo guye te sariyataana nihi .

Suujwon 8 : Sariya de pon man syen hadani ,ገwon te ma in hadani yee mwo si d' in xarawa be pon wele sariya de duጅ pon man ma .

Suujwon 9 : Jwona yee jan ,manyexa mwoya sege ni,jamana gu x'e lakamuna yee b'e tootaani . Jwona xa in wele xalu yee yalo ro naan.

Suujwon 10 : Xaran ,xayin xaran, xayin,saanto kire,ገaalaxoonani,kenema , mwoya lakamu,jye kire yee ji kire xa hamajwon hage ni manyexa waajibina jamana gu ma .

Suujwon 11 : Xaran xa kaxojwon syen hage ni.Forowa xaranto taani xa waajibi ni jamana gu ma , a d'in sara ,a de xarina diina ma.Temete xaranto xa yanbaruna, nga ye xayin x'in wele sariya hukumu nihi .

Suujwon 12 : Kyen te ma in wele fyewu mwo payinto ma, a xaalala gere ma,a in jan xumasፍዌ ma yee a ስuntu sፍዌye yee ስuntu jyemuye ma . N ta to sariya xaana baana manye se .

Suujwon13 : Pontuuya hage xa saxanina .Mwo si fwo te ma in kama y'a te jamaa neፍፍe la ni,ገwon n'in wele a tiጅa gu togo x'in lo a ga .

Suujwon14 : Hage xa haadamajwon syen te b'in miila,b'in taasi,b'in diina wele,b'in badu wele b'in xagile i xo see in sago ma nga a n'in wele sariya hukumu nihi.

Suujwon 15 : Be xibarilo yee b'a kire an sagoma xa haadamajwon hage saxaninaye ni .Ye x'e wele sariya hukumu i .

Suujwon 16 : Be toyipo yee hinipoye myeni an sagoma xa hage saxanina ni.Ye x'e wele sariya hukumu i.

Suujwon 17 : Sariya hukumu i, jamana gu duጅ swo yee syegፍ ma,b'an payi gere i an sago ma,be kabu ,be badu payini,be koritesi wele,be jamaa ገaniya xaayi wele an sagoma .

Suujwon 18 : Xayin yee bendebፍፍe xa hageye ni,syen lamankan ye nihi.

Mwo si te haana in xarawa be ka xayin ka wele n ta to a nay a de porowa xayin xerenxereፍa ni syen lamankan man i ;a n'in wele sariya hukumu i.

Suujwon 19 : Be sendika wele an sagoma xa saxanina. Sendika guye x'e xayinye wele baa da deጅun t'a i yee lan t'a ga n taato sariya ገ'e taani gere man.

Suujwon 20 : Xayinyፍፍe xa hage saxanina ni. A x'in wele sariya yee sariyataanina hukumu i.

Suujwon 21 : Xayintolagፍni an sagoma xa hage saxanina ni sariya yee sariyataana hukumu i.

Suujwon 22 : Baada bilanto sanaama xa haadamajwon syen hage ni .

TAA II : WAAJIBIYE XUMA

Suujwɔn 23 : Sariyanan gu badu waadu syen xa waajibi ni jamanajwɔn syen ma yee man syen xa payina Mali jamana g'i.

Suujwɔn 24 : Jamana gu taaja xa waajibi ni kaxɔjwɔn syen ma.

Kaxɔjwɔn man syen guyi na juun 18 baa xa ma xeni kunujwɔnye pa be so kaxɔ nɔɔda.

Suujwɔn25 : Bilanto taaja yee bilannbaana mayin kyensye xa waajibi ni kaxɔjwɔn kwɔn-kwɔn syen yee jamana gu ma.

Suujwɔn 26 : Ye xasaara n'in wele , waajibini kaxɔjwɔn syenye na in hine wele sariya hukumu i.

Suujwɔn 27 : Pɔn man syen xa waajibi ni kaxɔjwɔn ma a haana a wele in xa sye b'in lanpoye syen sara.

Suujwɔn 28 : Kaxɔjwɔn kwɔn-kwɔn syen xa haana in paaxari porowa xεεε te b'in xɔɔni porowapɔ ma yee b' a lakamu.

Suujwɔn 29 : Kaxɔjwɔn man syen n'in lee wala a n'in ya porowa xayin i xa haana b'a wele, xoona telenya yee ladiriya xuma.

WALALOWU II : JAMANA YEE HINITUUYA XUMA

TAA I : JAMANA XUMA

Suujwɔn 30 : Mali xa tεmεleena erepibiliki ni, hinituu ni, kwɔn ni, a te tεren, xawuranlaamu xayin, diinakεsεmaniya yee haadamajwɔnya jamana ni. A payina syensyen man xuma xa : gɔfɔɔnana xa jamanajwɔn guye rɔ gɔfɔɔnana ni, jamanajwɔn guye rɔ η'a payini, a xayin jamanajwɔn guye rɔ te. A laamunɔwun xa Bamɔkɔ ni . Sariya xa hini a gɔlɔmɛni jamana gu taa tina i. Kaxɔ taamase xa darapo man niɲi nɔɔnɛn taana lamankεsεmana siiyo xayin , sɔwuxanmu, kɛnuji yee tɔɔmɔ. Jamana kunaxo xa « Jamanakwɔn, Syennkwɔ, Ŋaniyankwɔn ». Kaxɔ tɔɔ xeni sele xa « Mali »

Sariya xa jamana gu maande yee a masiripoye palanpasi, b'e xayinbaana nase. Man syen na xayin jamana gu taamaseye ga baara an te yanbaruna yee man na ye lɔɔyani , sariya xa an naxi

Suujwɔn 31 : Kaxɔ xo guye xa jamana gu mεεε xoye ni . Sariyabuuxindi xo ye leenbaana nase. Xayin xa in wele faransixo rɔ ga . Jamana gu xa hini xo tana lee be xayin a la.

Suujwɔn 32 : Diinakεsεmani de diina yee badu xɔɔ . A kun xa be so kyεmɛnbɔloya, man xa taana , kuuni, jyεmunbɔloya yee bɔlɔfaamu tin kyen yee b'e sɛbɛni.

Jamana gu xa diina yee badu syen xɔɔni , a xa tɔyi kaman ηina in badu wele in sagoma sariya hukumu i .

Suujwɔn 33 : Jamana xa payina bɔlɔjide, lamakesema, telenya, lakamu yee bɔlɔloyi xuma. Jamana xa dawarenye xari be ηwɔnye baari in syenpa.

Article 34 : Jamana gu laamu tɔmɔteelan xa syensye ni manye xa tenna jamana gu hinituuya , jamanajwɔnye hinituu lamɛnɛpɔye yee ye xaamisɛwɛye lakamu xuma.

Suujwɔn 35 : Jamana gu kanige si de ma in taanto ya de sawu ni be jamana naforo tenji lo in tɛmɛ ga wala in sɛnbɛ bɔlɔye ga , wala in kaxɔjwɔnye ga , wala kyɛmɛye wala mwɔ tinaye ga pasomanibɔlɔte syenpa, nabara yee yuruguyurugu syenpa wala syen tina pa.

Suujwɔn 36 : Jamana gu laamusuuye xa :

- Jamana Peresidan ;
- Gɔfɔrɔnaman ;
- Sariyalee polo;
- Sariyajan xolo ;
- Sariyananjan ;
- Sɛgɛsɛgɛsariyajan ;
- Kirɛ, mwɔya, bilantotaɔɔa yee toyipɔ kɔnseyi.
-

TAA II : HINITUUYA XUMA

Suujwɔn 37 : Jamana gu hinituuya xa jamanajwɔnye fwo ni .A xayin x'in weleeni jamanajwɔn guye mwɔ leenaye pa jamaawote paxonkwɔn wala jamaawote kirɛnpɔ pa wala jamaatele tɔɔpa .Jamanajwɔn kyɛmɛ si yee mwɔ tina si de hini a xeleeni in tɛmɛ te.

Suujwɔn 38 : Wote xa jamaawote ni, wote kɛsɛmana ni syɛn ,ηutun wote ni.A xa ma ya jamaawote paxonkwɔn ni wala jamaawote kirɛnpɔ ni.

Kaxɔjwɔn xalu yee yalo man syɛn kyɛn wote ma xa ma wote sariya hukumu i ya na be tawa an kaxɔjwɔnyasariya yee politikisariya laa xa paran.

Article 39 : Politiki tɔn guye xa taanto mana. Ye xa i payini be xayin ye sago ma sariya hukumu i. Ye xa haana be jamana gu hinituuya, xawuranlaamu, jamana nɔmɔnya yee a kwɔnya, yee diinaye lamakesɛmani badu .

Suujwɔn 40 : Xawuranlaamu hukumu i ,jansɛwɛkyɛmɛ guye xa kaxɔjwɔnya kɔrɔsin xeleeni jamana gu sɛwɛ guye syɛn xuma sariya hukumu niɔi.

Suujwɔn 41 : Jamana gu xa in hini xeeleni jamana gu taa syɛn i. Jamana dema jamana gu nɔɔɔ taa si lo jamana tina ga, a de ma in xeeri b'in hinituuya hageye xeeleni a xuma. Jamana gu taɔɔa syɛnpa man syɛn n'a kyɛn a taa ka ma, xa in jade de nɔnɔn bɛɛya ni.

Suujwɔn 42 : Jamana gu hinituuya xa a nafoloye yee a nɔɔtinpɔye syen xuma.

Ŋwɔni nafolo guye yee nɔɔtinpɔye xayin x'in wele payinto gu lakamusariya ninji be jade kumɛ sagu mwɔ yee jyenu mwɔye nɛɛɛ ma.

WALALɔWU III : LAAMU HINI

TAA I : PERESIDAN XUMA

Suujwɔn 43 : Peresidan nɔ xa jamana gu tɔmɔ ni. A rɔ xa sariyanan kɔɔsinya ni. A rɔ taa jamana gu kwɔnya tin. A rɔ xa taana jamana gu tɛmɛlee tin, a gwola gu lakamu, xawuran lɛlɛ guye taanɔ. A xa jamana gu hini suuye ninjinbaana kɔɔsin be jamana gu sɛwɛye xɛlɛni.

Suujwɔn 44 : Peresidan nɔ xa jamana gu politiki syen taani.

Suujwɔn 45 : Peresidan xa lee porowa wote paxonkwɔn ga be juun kɔlɔn wele . Wote xa ma in wele a te xwa tɔɔyi kwɔn laman.

Poyi d'a tɔɔyi maa peresidan xa xɛlɛ lee peden ga wele .

Suujwɔn 46 : Man syen xa peresidanya taanto mana xa haana yɛ mali kaxɔjwɔn ni ki a laasali, yee jamana tina kaxɔjwɔnya d'a sin xaanbari waadu..

A na tawa a tuu hageye laa xa paaran, kaxɔjwɔnya yee politiki syenpa, a na payi de ju mayin tuu ni yee ladiri

.An kan a tuu xa lee bayi juun(35-75) tansiyan in kɔlɔ swo juun kyɛrimɛ in kɔɔda in kɔlɔ ma xaanbarari taa g'i. A na tawa a xa ma persidanya xayin gu wele.

Suujwɔn 47 : Peresidan tori lee x'in wele kuu lɛwɛ in kɔlɔ a lɔɔya syen yee kuu mɛninkɛmɛ a kuseya syen swo peresidan sire gu waadu gu be lɔn.

Suujwɔn 48 : Taantomɛnɛya ma na jamaatakɔn xolo kirɛ rɔ xa lee de Jamana Peresidan ni. Ye jamaatakɔn xolo de kirɛ tɔɔyi panan g'i, tɔɔyi pendena x'in wele galadi siyona jawawi guye baarina xɔɔ i sariyananjan pa .

Kuu jyeni ninji, swo wote gu tɔɔyi panan b'in wele. Ye taantomɛnɛya kwɔn na paadi wala y'a d'a maakirɛ, sariyananjan xa hini be wote gu tabi swo xɔɔpa nka a de hini tee kuu tan in kɔlɔn ga .

Tɔɔyi pedenna x'in wele taantomɛnɛya peden manye nja jamma kuse kirɛ tɔɔyi panan g'i.

Man nja xaan kuse kirɛ x'in lee de Jamana Peresidan ni.

Ye taantomɛnɛya kwɔn na paadi, a bayi yɛ wala a d'a maakirɛ ; teɲɛ i mɛnɛmwɔ peden gu naan, taantomɛnɛya man xa saa a xuma xa lɔ wote g'i.

Wote peden gu naan, ye taantomɛnɛya kwɔn na paadi wala y'a d'a maakirɛ, sariyananjan xa hini be wote gu tabi swo xɔɔpa nka a de hini tee kuu tan in kɔlɔn ga.

Suujwɔn 49 : Sariyananjan nɔ xa Jamana Peresidan wote welebaana mayin kɔrɔsinya ni. A rɔ xa paatele guye nabaa be wote gu jawawi lawan baari.

Suujwɔn 50 : Sariya xa sɛwɛ manye xa xarina peresidan wote ma gu laapaxan .

Suujwɔn 51 : Peresidanya taanto yee xayin sii tina si de swo bɔɛ.

politiki taanto tina, taanto lee tina , porowa xayin sii tina yee nɛɛɛɛ kirɛnto siiba tina.

Suujwɔn 52 : B'a tɔyi in taanto g'i peresidan de ma jamana gu pɔn si saana , a de a suburu, a de ma xɛɛ mwo tina tɛmɛ pa be ηwɔnye wele. in tɛmɛ la wala be xɛɛ mwo tina pa be pɔn ka san, wala be mwo ya xayin i a xa man sara b'a teni lo kaxɔ xaalala pɛdɛ ma.

A yɛɛ gu, wala a tɔɔlamwɔ de hana tawa tore yee saaniye I jamana gu xayintoye pa, wala jamana gu hini xa xeele xayinto manye xuma pa, wala tɛmɛte xayintoye pa.

Suujwɔn 53 : Ye Jamana Peresidan xa hadana b'in taanto ta waadujɔ i, minisiritɔmɔ x'a taanto taa ηwɔni waadu g'i

Ye Jamana gu Peresidan taanto na golonya be saa sawu man syɛn xuma; wala a n' in hadani kudayi, depite polo peresidan, sena peresidan yee minisiri tɔmɔ xa sariyananjan xibarini ; ηwɔn x'a bangeni ηwɔnso depite polo Peresidan xa Jamana Persidan taanto paxan . Ye ηwɔn n'in hadani wala a kaali wala a paadi sena Peresidan gu xa jamana Peresidanya taanto paxan.

Jamana Peresidan tori lee x'in wele kuu kyɛrimɔ in kɔɔda ninji a lɔɔya syɛn yee kuu kiyɛrimɔ yee kuu tanpeden a kusɛya syɛn , taanto gu golonya toyina xɔrɔ i.

Man gu tin xa jamana Peresidan taanto taa de ma in xaanbaari Peresidan wote g'i.

Taanto gu na goloya syɛn man syɛn pa, Peresidan taanto taaya gu de ma kuni Sariyanan gu suujwɔn 57, 60, 69, 70 yee 184 gu xeleeni.

Suujwɔn 54 : Jamana Peresidan tori gu xa xayin sindi Peresidan sire gu xayin lon taa.

Suujwɔn 55: Swo Jamana Peresidan tori gu be xayin sindi, a xa kuni kuna xo gu sye Sariyananjan teenje I ηwɔ jamaa payi tɔɔpa :

« N xa kuna Ala yee Malijwɔn hinituuye teelan, n xo sariyanan yee sariyaye badu yee labadu, be Mali erepibilikiya lakamu, be n xayin syɛn kɛsɛmani jamana xɛɛɛ ma, be mwo hageye y'a tɛmɛsagoye lakamu, yee be xawuranlaamu tɔnɛye yee porowa nafoloye lakamu, be n taa jamana gu kwɔnya tin, a tɛmɛlee yee nɔmɔn tin ; be ya jamana gu xayinya ladiri ni waadu syɛn i, yee be n hinɛ syɛn wele sila Afiriki kwɔnya xo tabariya .

Ye n nan n kuna xo gu bayin, jamanajwɔn guye na ye hɔɔlan baa n xuma, sariya na xeele n xuma ».

Suujwɔn 56 : Kuu jjeni Jamana Peresidan payina xɔrɔ i, a x'in xaalala pɔnye sawa lɛɛ i b'a kyɛni sɛgɛsɛgɛ sariyajan Peresidan ma. ηwɔni sɛwɛ x'in wele juun syɛn yee a xayin na ta taa man.

Segsesegsariyajan Peresidan xa kaxɔjwɔnye xibarini ηwɔnye ga .

Suujwɔn 57 : Jamana Peresidan nɔ xa Minisiritɔmɔ lee, arɔ x'a kiini.

A xa gɔfɔrɔnaman mwo turɔye lee a yee minisiritɔmɔ bɔlɔxali xɔrɔ i , arɔ x 'e kiini tɛmɛ.

Suujwɔn 58 : Minisiriye badu gu tɔmɔya xa Jamana Peresidan nɔ sin.A yanbariya ninji Minisiritɔmɔ x' a taanto taa payikuun toyina xuma .

Suujwɔn 59 : Kuu tan in kɔlɔn xɔrɔ i,gɔfɔrɔnama duɗɛ sariya lɛlɛ manye ma, Jamana Peresidan xa ηwɔnye yanbaruni.

Ye kɛrɛpɔ ni,yanbariya gu saradi xa hini in lɔyani bye kuu seki i.

A xa hini , swo saradi gu be xɛlɛ b'a mana depite polo pa , a na badu payini tori wele sariya gu wala a suujwɔn kaye xuma

Xeri de ma in wele ηwɔni badu payini tori gu ma,ηwɔnso sariya gu yanbariya saradi gu x'in taani.

Suujwɔn 60 :Sariyananjan yanbaru xuma laamuxɔ xibaruloyi gabe ninji,Jamana Persidan xa hini xagilesɛwɛ lee,wala sariylee polo lamɛnɛ ninji be jamaatele xeeni jamana gu nɛɛpɛ sɛwɛ ka xuma sɛwɛ ,wala kyɛyɛnsariya xuma man xa laamusuu gu xɛɛɛnbaana i ,wala be duɗɛ kyɛmɛ bɛnlɛlɛ ,wala waanpaxolɛlɛ xuma manye te sariyanan kyɛɛn,nka y axa kyɛn laamusuu guye xayinye xuma.

Ye jamanajwɔnye na duɗɛ ηwɔni kyɛnyɛ sariya gu ma jamaatele tɔɔpa, Jamana Peresidan xa a yanbaruni saradi seyina suujwɔn 59 g'i.

Suujwɔn 61 : Tɔɔyi kwɔn juun g'i, xayi siyon panan g'i,Jamana Peresidan xa jamana gu laxaala nasye depite polo yee sena polo kyɛmɛ badu xolo tɔɔpa.

Suujwɔn 62 : Jamana Persidan xa depite polo yee sena xibaruni bataxiye pa, manye x'i xaran depite polo yee sena Peresidan pa.Y'a de kɛsɛma ye badu payini ma depite polo yee sena xa badu payini xɛɛnɛɛnna wele ηwɔn la.

Suujwɔn 63 : Jamana Peresidan nɔ xa kunujwɔnye yee taanayaye tɔmɔ xolo ni.A rɔ xa jamana gu taanɔ kɔnseyi tɔmɔya lee yee jamana gu lakamu komite tɛmɛ .

Ye jamana gu taanɔ xa paradi i, Jamana gu Peresidan nɔ xa kunujwɔnye baari yanbaru lo, yee kaxɔjwɔnye tɔɔlɔyi jamana gu lakamu i baanaye taani.

Suujwɔn 64 : Jamana Peresidan nɔ xa sariyatuuaye kɔnseyi xolo tɔmɔ ni.

Suujwɔn 65 : Yaapɛni hage xa Jamana Peresidan sin.A xa Jenni sariyaye lowu xaayi.

Suujwɔn 66 : Peresidan nɔ xa in suunɔɔ ya waajibi sariya yee peresidan sariyaye ninji manye η'e lee minisiriye badu tɔɔpa.

Suujwɔn 67 : Sariya syen pa Jamana Peresidan nɔ xa sɛnbɛ xolo guye yee sɔrɔdaasi tɔmɔ xoloye lee.

Kaxo maande meereento tomo, sordaaasi xoloye, payinijwonye, xeenjwɔn xerenxerenaye, gɔfɔrɔnɛɛrue, xayinto xoloye tomo ye xa lee peresidan sariya ga minisiriye badu payini topa .
Tomo ye lee gu xa sɛgɛna xayin natoyi yee, juumɛya ma.

Suujwɔn 68 : Persidan no xa payinijwɔye yee xeenjwɔnɛ xerenxerenaye kɔbi b'e jenswo jamana tinaye yee dupanjamanaye tɔn xoloye ninji.

Jamana tinaye payinijwɔnyeye yee xeenjwɔn xerenxerenaye x'e jenne bye arɔ pan .

Suujwɔn 69 : Jamana Peresidan xa hini, be depite polo kala swo a b'a wele a xa, sariyananjan , depite polo yee sena Peresidan guye jyumɔnbɔɔya .

Depite polo te hini in kala a payi juun panan g'i wala ye waadu man Jamana gu Peresidan xaran bayi in taanto g'i xa tola.

Bayi kuu menikeme i swo kuu kyɛrimɛ yee tan peden ma kele gu xɔrɔ I wote toriye x'e wele.

Kele tori te ma in wele juun man xa saa kuni wote guye juun xuma.

Ye wote te hinya in wele waadu seyina g'i, depite polo kelena gu xa syegɛ in xayin g'i.

Suujwɔn 70 : Y'a na xali maa xɔriya xolo xaana soron jamana gu laamusuuye, kaxo temlee, jamana gu gwola taana, jamanaye naan sɛwɛye xɔriyaye, Jamana Peresidan xa fyɛɛ xerenxerenaye lee kuni sɛwɛ guye xooga . Ŋwɔn x'in wele jyumɔnbɔɔya a yee minisiritomo, depite polo , sena yee sariyananjan peresidanye naan .

A xa kaxɔjwɔnyeye xibarini.

Hage xa sariyalee polo sin be badu payini a xuma.

Jamana gu Peresidan ŋwɔni hini xerenxerenaye guye de haana baana si i pɔn bayi jamana gu hinituuya yee a gwolaya ma.

Hini xerenxerenaye guye kun xa jamana gu xayin ma taa yee be laamusuuye xayinbaana syegɛni in to waadu tuulin ninji be saa sariyananjan gu xuma .

Hini xerenxerenaye waadu i, laamusuu si te hini in kala wala ba xayin taani.

Sariya man ŋ'e lee hini xerenxerenaye waadu g'i xa kii ye depiteye te duɲɛ yee ma kuu kyɛrimo in kɔɔda ninji yee leena xɔrɔ i.

Suujwɔn 71 : Jamana Peresidan xa ma in hini karen xeleni minisiritomo gu ma .

A na bayi xayin manye de seyina suujwɔn 57 , 60, 65 ,69 yee70 yee kuni suujwɔn jyumɔ panan ninji , nimiriritomo wala minisiri manye syen ni xa ye suuno ya Jamana Peresidan gu pɔn gu bɛɛɛ i ŋwɔni xayinye lɛɛɛye xuma.

Suujwɔn 72 : Sariya ŋa nɛpɛɛye taani Jamana Peresidan te yee Jamana Peresidan sireye te manye kaxɔjwɔnyahageye x' e sin.

Suujwɔn 73 : Peresidan nɔɔ xa ma kumɛ y'a na tabariya m'a a sɛwɛye wele manye xa jade de jɛnbɛ xolo .

Depiteye yee sena xa ma a xaran jɛnbɛ xolo la.

Ye peresidan na in kuna xo bayin,a ɲa jɛben xolo wele .

Depiteye wala senamwɔye xa ma a mana be persidan xaran.Ŋwɔni ɲaxilɛɛ gu te syen kirɛ sali ye tɛrɛ siyon peden gu ɲina duɲɛ b'e suunɔ ya lɛɛ g'i.

Manye xaana laamɛnɛ gu wele x'a kyeni sɛdɛ ma man x'a ɲamaana.Sɛdɛ gu x'a tɔnɔ y'a xa mɛɲɛ wala a de mɛɲɛ .

Ye sɛdɛ gu na se a te mɛɲɛ,xaran sɛwɛ gu x'in taani.

Ye sɛdɛ gu na se a nɔɔ xaayi, a xa ɲaxilɛɛ daliluman kyeni polo gu ma man xa b'a wote jamaa taaxolo ga.

Ye na duɲɛ ɲaxi gu ma ,jyɛmu xa swo polo pedenna gu ma kuu seki niɲi. Ye tɛmɛ x'e paasɛwɛ sye a xuma be kɛsɛma bɔlɔ gu ma kuu tan in kɔlɔ niɲi.Ye duɲɛ d'in wele ɲaxi gu ma,xaran sɛwɛ gu xa bayi a ma.

Polo peden na bɛn ɲaxi gu ma,ɲwɔn xa bye Jamana Peresidan taɲa kiini tin.

Polo peden xa badu xɛrɛnɲɛrɛnna payini Jamana Peresidan xaran xuma.Xaran gu xa sabati ye polo niɲi mwɔye tɛrɛnsiyon naara na duɲɛ a ma.

Xaan manye na duɲɛ xaran ma ɲwɔnye rɔ laman xa in jade.

Polo guye badu guye tɔmɔya xa sariyajan xolo Peresidan ni.

Fwoniya hage xa Jamana Peresidan sin.A xa hini in leemante awoka lee kiidi gu waadu syen i.

Sariyauuxindi ka xa kuni suujwɔn gu xeleeninbaana ɲasye.

Suujwɔn 74 : Ye Jamana Peresidan na sɛwɛ ɲiɲa wele manye d'a xayin gu hukumu i,a in kiidi porowa kiidijanye pa.

Nka a te kan a na syereya wele,a de tele sɛwɛ ɲamɛnɛ niɲi,nɔkumɛ t'a te Sali a na bayi laamu i. Hagexenye saradi syɛn x'in taani .

Nɔkumɛ manye xaana in xadani,syɛgɛ xa ma in wele ɲwɔnye pa xayɪ kwɔn a bayina sɛnbɛya g'i.

TAA II : LAAMU HINI XUMA

Suujwɔn 75 : Gɔfɔrɔnama xa minisiritɔmɔ yee minisiriye ni.

Sariyabuuxindi ka x'in lee be gɔfɔrɔnaman mwɔ lɔwu taani.

Suujwɔn 76 : Jamana Peresidan nɔ xa jamana gu politiki sɛwɛ syen xayɪ, gɔfɔrɔnaman x' a xayin.Laamu x'a suu xuma .

Suujwɔn 77 : Minisiritomɔ rɔ xa gɔfɔrɔnaman tomɔ ni.Ŋwɔn la a rɔ xa gɔfɔrɔnaman xayin gu kyen duɗe.

A xa tɔɔyi sariyaye na xeele.

A na bayi sariyasuujwɔn 66na yee 67na seyipɔ guye ma a xa laamu hini xeeleni sariyataana hukumu i.

A xa ma in hini gu karen xeɛni minisiriye ma .

Jamana Peresidan yanbaru pa a x'a taanto taa minisiriye badu payini ninji,payi kuun toyina xuma.

A xa peresidan taanto taa jamana gu taɗa kɔnseyi tomɔya yee jamana gu lakamu komite tɛmɛ .

Xayin guye ninji minisiri manye syen ni,ŋwɔnye suunɔ xa kabu minisiritomɔ tiɗa gu ma lɛɛye ninji.

Suujwɔn 78 : Gɔfɔrɔnaman xa naseyi wele Jamana Peresidan te.

Suujwɔn 79 : Gɔfɔrɔnaman mwɔye leena xɔrɔ i kuu tan siyon a kuseya syen,ye x'e xaalala pɔnye sawa lɛɛ i b'a kyeni sɛgɛsɛgɛ sariyajan Peresidan ma;ŋwɔnye xa kwoni ye torini.

Sɛgɛsɛgɛsariyajan Peresidan xa kaxɔjwɔnye xibarini ŋwɔnye ga .

Sariyasuujwɔn 52na gu xa xeele gɔfɔrɔnaman mwɔnye xuma.

Suujwɔn 80 : Minsiritomɔ xa gɔfɔrɔnaman xayin swansaaninaye nasye depite polo teelan .Naseyi gu x'in wele polo peden gu syen te kuu tansiyon a na kuseya syen peresidan jyɛmu gu xɔrɔ i jamana gu laaxala xuma.Ŋwɔn xɔrɔ i,xagile i sɛwɛye x'e sye be laamɛɛye wele be tawa ma wote d'in wele.

Suujwɔn 81 : A xa xɔn na maa gɔfɔrɔnaman mwɔ na ya depite ni,xayinto bolɔ tomɔ ni jamana g'i wala payinto ka ninji, porowa xayinto ka ninji wala nɛɛɛ kire xayinto ka .

Suujwɔn 82 : Gɔfɔrɔnaman mwɔnye nɔɔ xa kumɛ ye ye na sɛwɛɗiɗa wele ye xayin gu tɔɔpa .Ye nɔɔkumɛ yee ye sɛgɛsɛgɛ x'in wele Sariyajan xolo rɔ pa. Ye kiidi xa kyɛmɛnahage kiidituuye rɔ sin.

Sɛwɛɗiɗasariya syen rɔ xa in xeeleni ye nɔɔkumɛ, ye sɛgɛsɛgɛ yee ye kiidi xudi tɔɔpa.

TAA III : LAAMU XUMA

Suujwɔn 83 : Laamu gu xayin syen xa kɛsɛmana jamaa gu nɛɛɛ xayinye rɔ ma, manye xa ye payin kun ni.

Suujwɔn 84 : Laamu xa kire,mwɔya,tɔyipɔ kyɛnsye xayinye rɔ wele laadiriya xuma,b'a kɛsɛmani payinbolɔye xaaminsɛwɛye ma, haadamajwɔnye hageye xɔɓni yee xawuranlaamu .

Suujwɔn 85 : Laamu xayinyaye ye xayin guye tɔɔpa, ye xa haana be porowa xayin syensyen xoloye xɔloni in xa sye sariya badu, lamankesema , laadiriya, xoonu xuma kaxɔ kyensye la.

Suujwɔn 86 : Jamana gu xa porowa xayinya guye lee xoonu xuma b'e syen lamankesemani yee xayinwaadu gu niɲi ye kyensye xa saana natoyi yee xayinbaana mayin xuma.

Suujwɔn 87 : Jamana x'in duruxɔɔ be xayinyaye weseni, be ye lakamu xayinto i, be ye sara be meɲe sila ye xo xayin gu wele mayintie.

TAA IV : TEMETE MERE SENBE XUMA

Suujwɔn 88 : Temete mere senbe ye xayin xa in xa sye naanjyemu ,syenxelɛni ,hageye segesege, hageye lakamu yee woteye nabee.

Sariya ɔɔ xa temete mere senbe ye payini.

TAA V : SON KUNUYE YEE TAAŊA XUMA

Suujwɔn 89 : Sonjwɔnye yee taanayaye xa haana be kaxɔ nɔɔxon gwola lakamu, be mwɔye yee ye sinpɔye lakamu yee gere naamataani, be sariyaye xeeleni.

Ye x'e taanto taa jamana gu kirɛ, mwɔya, bilantotaanɲa yee toyipɔ kyensye i.

Suujwɔn 90 : Sonjwɔnye yee taanayaye xa kaxɔ gu ɔɔ xayin niɲi. Ye jɔgɔ sariya xɔɔ I, mwɔye ni, ye te politiki wele yee ye politiki senbe nɔ x'e mara. .

Suujwɔn 91 : Son kunujwɔnye te hini be gere namaataani wele y'a de sariya ɲa baana manye se.

Suujwɔn 92 : Sonkunujwɔnye yee taanayaye xa hini be so laafye, jyenpayini yee taanɲa xayinye niɲi jamana tinaye i be saa laayidu manye xa Mali yee jamana turɔye naan ma.

Suujwɔn 93 : Jamana gu x'in duruxɔɔ ma sonkunujwɔnye yee taanayaye ɲina mwɔye yee son naaye kirɛ be hini b'e xayin gu wele swɔwen ma waadu syen. Ŋwɔni pɔn guye kirɛ x'in swansaani sariya ɔɔ ga.'

WALALOWU IV : SARIYA LEE HINI XUMA

TAA I : NA XOLOYE

Suujwɔn 94 : Sariyalee hini xa in xeeleni sariyalee polo gu ɔɔ pa.

Sariyalee polo ɔɔ xa sariya lee yee ye be porowa politiki seweye segesege.

Suujwɔn 95 : Sariyalee polo xa taa peden ni : depite polo yee sena.

Badu xolo xa sariyalee polo taa peden payi ni. .Badu xolo gu tɔmɔya xa depite polo Peresidan sin a xumasaa xa sena Peresidan.

Suujuwon 96 : Depite polo mwɔye xa xeeni depite .

Depiteye xa lee juun kolon la jamaawote paxonkwon topa.Wotebaana xa ya de kuseya pa kirenpo pa ni, wala nyemina pa.

Malijwon manye xa payina jamana tina ninji tola mwɔye x'in lee depite polo g'i be kesema ja manye seyina sariya pa.

Suujuwon 97 : Sena polo mwɔ xa xeeni senatεeri.

Sena tere naara siyon x'e lee jamaawote kirenpo pa kabulwu guye tola;tere naaran kwon gu mwonye x'e kɔbi landasεnbe yee landa tuuye ,Malijwon manye xa payina jamana tinaye ninji yee mwɔ xolo manye xaana taa jamana gu te naan.

Sena mwɔye xa leena juun kolon la .

Suujuwon 98 : Mwɔ sin te depiteya yee senatεeriya wele bole.

Suujuwon 99 : Sariya ro xa depiteye leebaana sye .A ro xa senatεeri guye tεmε leenbaana yee ye kɔbibaana sye.

Suujuwon100 : Sariyalee polo gu taa peden syen te sariyabuuxindi xa jyemu ye mwɔ lowu, ye leebaana , leenbariya yee mεnenbariya kun xuma. syenbariya bole.A xa ye taanto taabaana nasye ye taanto gu na goloya.

Suujuwon 101 : Sariya buuxindi ro xa depite yee senatεeriye kirepoye yee ye nεεrepoye hage lo.

Suujuwon 102 : : Kuu tansiyon ye payina xoro i,depite guye ye senatεeri guye x'e xaalala pɔnye sawa lεε i b'a kyeni sεgesεge sariyajan Peresidan ma.Ŋwoni sεwe x'in wele juun syen yee ye xayin na ta taa man.

Sεgesεgesariyajan Peresidan xa kaxɔjwonye xibarini ηwonye ga .

Suujuwon103 : Depiteye yee senatεeriye xa taɔjana ye xayin gu ninji.Ye no te hini kumε,ye to te mana,ye te hini lo kaso i,wala b'e kiidi be saa ye xagile xoye xuma wala ye woteye xuma sariyalee badu guye waadu i .

Suujuwon 104 : Sεwe niŋa na taa depite wala senatεeri man syen ma , ηwon taanto x'in kama a ga sariya minisiri laamεne pa.Ŋwon kwon gu ro xa kyen depite wala senatεeri ma man kiidi in xudu b'a kaso i lɔyi yanbaruni man xa kyen juun kwon wala juun kwon yee in xumapo ma , saradikumε de man i .

Suujuwon105 : Depite leeyaye hini de xeele a xuma xwa.

Sariyalee polo mwon wote xa a xalaala ni.Sariyabuuxindi xa ma a yanbaruni a na wote gu lo mwon tina ga ye ηwon na waajibiya.Ŋwoni syen gu pa mwɔ peden te hini wote ηwoni depite kwon gu tola.

Suujwɔn 106 : Depite man wala senatɛeri man syen na bayi in politikɩ tɔn i, wala a bayi in kyɛmɛ tɔn g'i a xa man gu toola gɔn , a taanto xa in kama a la.

Bayi gu x'in tabarini sawa rɔ pa.A na so lo politikɩtɔn tina i wala kyɛmɛ tina i a xa in jade de bayi politikɩtɔn sire g'l wala kyɛmɛ sire g'i.

Depite wala senatɛeri man gu bayi gu taanto taa x'in wele sariyabuuxindi seyipɔnye pa.

TAA II : SARIYALEE POLO NIJINBAANA

Suujwɔn 107 : Depite polo yee senatɛeri polo badu payini waadu xa tɔɔyi peden juun g'i.

Badu panan x'in sindi ɔkutɔburu xayɩ gatɩnɛ panan. A te hini xɛɛɛ kuu kyɛirimɔtanɩjake in kɔlɔn g'a.

Badu pedenna x'in sindi awirili xayɩ gatɩnɛ panan.A te hini xɛɛɛ kuu kyɛrimɛ in kɔɔda ga.

Suujwɔn108 : Sariyalee polo xa hini be badu sorona wele Jamana Peresidan laamɛnɛ niɩi ,wala a depite polo wala senatɛeriye mwɔye naanxolo laamɛnɛ pa sɛwɛ payinkuun toyina.

Ye soro badu gu n'in wele,a laate yee a waadu x' in sye presidan sariya rɔ pa.A la x' in tɛɛ yee sariylee polo n'in kirɛ payin kuun gu ga .A xuyaya te xɛɛɛ kuu tan in kɔlɔn ga .

Suujwɔn 109 : Peresidan sariya rɔ xa depiti polo badu sorona guye laajɛni yee ye laate yanbaru lo.

Suujwɔn 110 : A xa waajibina depite wala senatɛeri ma a njina so ye sɛdɛ xayin guye yee syenteelan xayɩnye niɩi y'a te njwɔni a xa in njaxi depite polo yee sena polo sariyataanaye syenpa.

Suujwɔn 111 : Sariyalee polo gu polo kwɔn -kwɔn syen xa in sariyataana xɛɛɩɩ.Ye peden gu xa kyɛmɛ be badu xolo gu sariyataana xɛɛɩɩ.

Suujwɔn 112 : Depite polo Peresidan yee senatɛeri polo Peresidan xa lee be kwɔni taanto i saali ye polo gu xayin saradi na lɔn.

Suujwɔn 113 :

Ŋaniya xa in lee be Depite polo Peresidan yee sena polo Peresidan xaran y'e de xayin wele in syen pa.

Ŋwɔn de syen kirɛ saali sariya polo man syen ni gu mwɔye tɛɛnsiyon peden gu njina duɩɛ a ma.

Depite polo Peresidan wala sena polo Peresidan xɛɛɩn njaniya de ma in lee ye juun peden ppanan g'i.

Xɛɛɩn gu xa tabariya ye polo man gu syen ni gu mwɔye tɛɛɩn naaran siyon na duɩɛ a ma a sariyataana seyipɔnye pa.

Polo man Peresidan na in xaran, Peresidan tori x'in lee sariyataana syenpa. Peresidan tori gu xa sire gu saradi gu tumeni.

Suujuwon 114 :Polo guye badu guye x'e wele jamaa teelan. Nka polo xa ma in badu wele nutun i y'a na leema ye te, wala ye goforonaman n'a mana ye pa. Sariyataana x'a welenbaana xaayi.

Badu guye munbe naseyi x'in wele jamana laamu xibaruloyiile i.

TAA III : SARIYA YEE SARIYATAANA XUMA

Suujuwon 115 : Sariya x'in lee sariyalee polo taakwon xolo pa.

Sariya tina manye te seyina sariyanan gu suujwonye pa xa sariya gu kaye ni ,in xa sye:

- kaxojwonya hageye yee sariya xa duhena kwale xolo manye ma kaxojwon guye te jamaa sago weleye xeeleni i;
- Kaxo Lakamu la jamanajwonye yee ye sinpoye xa lajnina jamana gu te ;
- Kaxojwonya, kaxojwon hageye, mwoye baana yee ye hini ,juanja sariyaye, xensaweye yee ,rontuuya sawe, hageye jaadiye yeewaajibiyee kaxojwonya yee jago syenpa , xayinlowuye saweye yee pon kemε ;
- nuhun bεeye yee sawe njayee yee ye naxi manye xa xeele ye xuma, naxi kiidixayinbaana, kiidijnabεε poliisi ,mwo kumεna syεgeni ,jenni, kiidintoye taani, minisiriye jalatuuye toola sariya, sariya xayinyaye toola sariya ;
- porowa xayinyaye toola sariya ;
- kunujwonye yee taanayaye toola sariya ;
- sariyatuuye toola sariya ;
- yooora xaraniyaye yee namεnyaye toola sariya ;
- xayinyaye kyεmεye toola sariya ;
- kaxo wari myεninbaana, lanpoye, lanpoye lowu yee ye serεnbaana ;
- lakamu yee taanja xεrεnbaana ;
- xayin hage , mwoya taanja, fwoliya hage ;
- xaran yee namεnε ;
- xaalala toyipoye yee gandepoye taanja. ;
- porowa nafolo jadebεε ;
- bilanto taanja ;
- porowa xayintoye payini, ye xayinnbaana yee ye korosinnbaana syesyen ;
- be xayinlowuye ya de kaxo fwoni ; be jamana tuuya baa xayinlowuye xuma yee xayinlowu tuuya gobini bayi porowa i swo tεmεtepε i ;
- wote sawe ;

- payinbɔlɔye sagomɛɛ ;
- jamana gu laamusuuye tɛɛnbaana ;
- kaxɔ nɔɔɔɔ nabeɛ y'a loyi ;
- kire xɛnɛnbaana ;
- kiidixudi xɛnɛbaana ;
- kaso xumasɛwɛ.

Sariyabuuxindi ka xa jamana gu nafolo sɛwɛ yee a musaxaye nasye.

Nafolo sɛwɛ, mwɔya sɛwɛ, hini yee toyi sɛwɛ jamana lakamu sɛwɛ xa in swansaani sariya pa.

Suujwɔn 116 : Sɛwɛ manye na te seyina sariyanan g'i, sariyataana xa in lee nɔwɔnye la.

Sariya manye n'in lee kuni sariyanan gu kyɛn xa ma in gɔbi ye sariyananjan na duɛ.

Sariya manye xa b'e lee kuni sariyanan gu xɔɔ i te hini ye gɔbi persidan sariya pa ye sariyanajan te duɛ.

Sariyaye yee sariyataanaye x'e sawa jamana gu xibaruloyi lɛlɛ xolo i.

Suujwɔn 117 : Sɔn kiini yanbaru xa bayi sariyalee polo rɔ i in tɔɔn badu xolo tɔɔpa yee ye jamaataa xolo na duɛ.

Jamana Peresidan xa kaxɔ xibarini a ga.

Suujwɔn118 : Sɛnbɛya kisibaana yee ganda kisinbaana x'e lee minisiriye badu tɔɔpa. .

Ye waadu de ma tee kuu tan in kɔlɔn ga y'a yanbaru de bayi sariyalee polo niɛi,a jamaataa xolo paa.Sariya rɔ x'a nasye .

TAA IV : LAAMU HINI YEE SARIYALEE HINI NAAN SɛWɛYE

Suujwɔn 119 : Sariya lee naniya xa Jamana Peresidan yee sariyalee polo mwɔye kyɛmɛ ni.

Kyɛnyɛɛ sariyaye jyɛmu x'in wele minisiri badu tɔɔpa Sariyajan Xolo xagile loyina xɔɔ i yee ye jɛnina xɔɔ i swo sariyalee polo kwɔn i.

Jamana gu munsaxa kyɛnyɛɛ sariyaye rɔ panan xa swo Depite Polo i .

Kyɛnyɛɛ sariyaye manye teni xa lɔna xɛɛxɛɛnma jamana gu mɛɛbaana nabeɛ ma, payinbɔlɔye tɔɔla sariya,laanda sɛnbɛye y'a hinituuye tɔɔla sariya yee kyɛnyɛɛ sariyaye manye xa bilanto yee Malijwɔn manye xa tunjan pa xuma , nɔwɔn ye rɔ panan xa swo Sena Polo i.

Polo guye payin kuun tɔɔpa,kyɛnyɛɛ sariya guye rɔ xa duɛ naniya sariya guye kyɛn,ye xa jɔgɔbɔlɔ xɔɔ i gɔfɔɔnaman sagoma.

Suujwɔn 120 : Hage xa Sariyalee Polo mwɔnye yee gɔfɔɔnaman sin be gɔbini wele badu tɔɔpa wala sɛdɛ niɛi polo guye sariyataana syenpa.

Ye badu gu n'in sindi, gɔfɔɔnaman xa ma in xɛeri gɔbiye ga manye te seyina a te panan .

Suujwɔn 121: Gɔfɔrɔnaman xama yanbaru mana Sariyalee Polo pa be waajibi sariya lee xayinye xuma manye xa sariya rɔ hukumu i gɛleman i, waadu taana niɲi, sila a xo in xayinswansaanina guye wele.

Waajibi sariya guye x'e lee minisiri badu tɔɔpa Sariyajɔn Xolo xagile loyina xɔrɔ i. Xayinx'in wele ye la ye duɲɛ ni wele ye ma , nka ye xa kii ye suunɔ kyenyɛɛ sariya te in ya Sariyalee Polo g'l swo saradi seyina gu be kyɛn . Ye saradi seyina manye xa kuni suujwɔn gu taa panan g'i gu na xɛɛ,waajibi sariya guye te hini in gɔbini de sariya rɔ pa .

Suujwɔn 122 : Ye gɔfɔrɔnaman n'a mana, a kyɛn polo man pan gu xa hini in xagile i sɛwɛ lo tɔɔyin kwɔn wote pa lɛɛ gu taa ka xuma wala a syɛn xuma.Ŋwɔnso Polo gu xa in xagile i xo lo gɔfɔrɔnaman ŋa ,gɔbini manye wele wala a duɲɛ manye ma .

Ye Sariyalee polo mwɔnye lamɛnɛ xa ya de sawu ni be pɔn baa gɔfɔrɔnaman kirenpɔ i,b'a munsaxa kusemani,duɲɛ d'in wele ŋwɔni lamɛnɛ gu ma saali a na b'a tawa fyɛɛ tinaye xa gɔn manye xa nafolo kire nɔwuni .

Depite guye badu tɔɔpa y'a na xali maa lamɛnɛ gu de sariya niɲi, gɔfɔrɔnaman xa in xeri.Ye gɔfɔrɔnaman yee depite guye de mɛɲɛ xo kwɔn xuma,kuu sekin xa sariyananjan sin b'e naan ba gɔfɔrɔnaman wala Sariyalee polo lamɛnɛ niɲi.

Suujwɔn 123 : Kyenyɛɛ sariya syɛn wala ŋaniya sariya syɛn xa xɛɛ sariyalee polo gu polo kwɔn-kwɔn syɛn pan sila ye xa xawuran kwɔn ma .

Gɔfɔrɔnaman na kyenyɛɛ sariya guye lo baana man g'i,a kyɛn polo panan man gu ma xa xayin ŋwɔn nɔ xuma .

Polo panan gu na xayin sariya man xuma, pedenna gu tɛmɛ x'in tiɲa wele ŋwɔn xuma .

Ye polo peden guye de xawuran kyenyɛɛ sariya wala ŋaniya sariya ka xuma xaranɲa peden xɔrɔ i ye kwɔn-kwɔn syɛn pa, wala gɔfɔrɔnaman na sɛnbɛya kisibaana lee,Minisiritɔmɔ xa hini xayinsɛdɛ ka payini polo peden gu mwɔye ga lamakɛsɛma xuma sila ye xo mɛɲɛ pɔn kwɔn ma.

Gɔfɔrɔnaman xa xayinsɛdɛ gu lɛɛ xɛɲɛna gu x'in lo polo peden gu mwɔ guye ga ye ŋina duɲɛ a ma.Gɔbi tina te hini lo a i saali gɔfɔrɔnaman ŋina duɲɛ.

Ye xayinsɛdɛ gu de hiniya de mɛɲɛ kire sɛwɛ gu xuma wala ye duɲɛ d'in wele sɛwɛ gu man in xa sye a mɛnɛna kyɛnpa jyɛmu suujwɔn pa ;Depite polo yee Sena polo xa syɛgɛ xayin gu pa xwa,ŋwɔnɔ xɔrɔ i gɔfɔrɔnaman xa ma a mana Depite polo pa a na payi lawan wele sɛwɛ gu xuma.

Ŋɔswo, depite polo xa hini xayinsɛdɛ gu tiɲa lee, wala a yɛɛ gu tiɲa,ŋga a xa ma senatɛɛri polo ŋa gɔbini manye mana gu karenye lee.

Suujuwon 124 : Sariya manye yee kuni sariyanan gu dunɛ maa sariyabuuxindiye ni x'e lee kuni baana guye niɗi :

- Sariyalee polo gu polo peden te hini be kyenyɛɛ sariya wala ɗaniya sariya lee de sariya ni in xaran panan niɗi saali kuu tan in kolon ɗina xele a yɛɛna xɔɔ i ;
- Sariyasuujuwon123^{na} gu xa in xeeleni ;
- A xa in lee polo kwon-kwon syen i jamaataa xolo pa .
- Ɗwon xuma ye polo peden gu de xawuran kwon xuma depite polo jamaa taakwonolo ɔ xa sariya gu lee xaran lawan i.
- Sariyabuuxindi guye te hini in yanbaruni ye sariyananjan te dunɛ saali Sariyananjan na se maa ye te sariyanan kyɛɗa.

Suujuwon 125 : Nafolo kyenyɛɛ sariya xa in kyeni Sariyalee polo ma kii a landa badu payini laajeni pa man xa dunɛ nafolo xayin waadu seyina gu kyɛn.

Ye depite polo de pon se kuu lewe nu i, kyenyɛɛ sariya gu loyina xɔɔ i, gɔfɔronaman x'a kyeni senatɛeri polo tin man xa haana payi a kuu tan in kolon saradi niɗi. Sariyasuujuwon 123na x'in xeeleni.

Ye Sariyalee polo de pon se kuu kyɛrimɔtanɗake niɗi, gɔfɔronaman xa juun gu nafolo sɛwe swansaani be taman juun xelɛna kirɛnpoye xuma sɛgesɛgesariyajan xagile loyina xɔɔ i .

Suujuwon 126 : A jaati lamɛnɛ pa wala polo kwon peresidan lamɛnɛ pa , minisiritomɔ xa ma swo ɗwon polo gu tenji i be jyemu a te sɛwe ka xuma ; xagile xɛn xa in wele a .

Suujuwon 127 : Sariyalee polo xa gɔfɔronaman xayin gu kɔɔsin.

Sariyalee polo mwɔnye xa ma teleye jjeni minisiriye pa .Kuu tan i kolon no xa minisiriye sin b'e jawawi. Tele guye yee ye jawawiye x'e sawa Jamana Xibaruloyi Lɛɛ g'i.

Sariyalee polo mwɔnye xa ma minisiriye tele la yee la jamana niɗi sɛweye manyexa tola be saa polo syen sariyataanaye xuma.

Suujuwon 128 : Sariyalee polo kwon-kwon syen xa ma sɛgesɛge xayinsɛde payini. Sɛde gu hini yee a xɛɛnbaana yee a ɗinbaana ɗa x'in sye Polo sariyataana pa.

Nga sɛgesɛge sɛde gu te hini in payini ye sɛwe guye na so kiidi i yee ye nokume xa in tola. Ye sɛgesɛge sɛde na payi, ɗwon xayin xa ta ye kiidituuye na nokume sindi.

WALALOWU V : SARIYAXEELI HINI

TAA I : NA XOLOYE

Suujuwon 129 : Sariyaxeeleni hini te xarina laamu hini yee sariyalee hini ma. A xeeleninto xa sariyajan xolo, sariyananjan, sɛgesɛgesariyajan yee sariyajan tinaye.

Duɗɗe xa welena soɗɗe jabeɗe ma landa syenye yee syen tinaye sariya hukumu niɗi.

Suujwɓɓon 130 : Sariyaxeeleni hini no xa sariyanan niɗi temɗesagoyaye korɗisin.A xa mwɓɓɓe hageye yee ye sagoye labadu korɗisin.A ro xa jamana gu sariya yee sariyataanaye xeeleni .

Suujwɓɓon 131 : Kiidi x'in xudu jamanajwɓɓɓe ro to la.

Kiidiye x'e xudu be saa sariya xeeleni lamankesema xuma .

Kiidi xudina guye leɗe x'e sawa be kesema saradiye ma manye xa taana sariya manye xa tola pa , ya te ɗwɓɓon ni naxi xa bayi a i .

Suujwɓɓon132 : Be ye tooyi ye xayin g'i,juujuye xa sariya laman xoro i.

Mwoya sariyatuuwe te bayi ye taanto i.

Suujwɓɓon 133 : Juuju man ye maakena na kire temɗele i,kesemaya yee ladiriya niɗi ɗwɓɓon xa kume maa a ɗa sewe niɗa wele ,a xa in naxi in xayin g'l, ɗwɓɓon d'a hada temɗe a noo xa ma in kunu.

Suujwɓɓon 134 : Jamana Peresidan xa Sariyaxeeleni hini temɗelee lakamun.

Sariyalaamu konseyi xolo xa kori a ga.

Suujwɓɓon 135 : Sariyalaamu konseyi xolo ro xa kiidixudiyaye xayin gu kyensye korɗisin yee a xa in xagile lo pon man syen xa ye temɗelee sewe i. A ro xa kiidixudiyaye naxi konseyi ni.

Suujwɓɓon 136 : Kiidi xa ma kyen man syen ma xa hini be tenji lo sariya laamu konseyi xolo ga sariyabuuxindi hukumu i.

Suujwɓɓon 137 : Sariyalaamu konseyi xolo mwɓɓe tere xa mwɓɓe ni manye de kiidixudiyaye ni.

Suujwɓɓon 138 : Sariyabuuxindi ka xa sariyalaamu konseyi xolo mwɓɓe xayinye taani,a xerɗenbaana yee a niɗinbaana.

TAA II :SARIYAJAN XOLO XUMA

Suujwɓɓon 139 : Sariyajan xolo ro xa sariyaxeeleni hini naan xolo ni kiidi xudi niɗi yee laamu syenpa.A xa kiidiye xudu yee be xagile lo sewe kaye xuma.

Suujwɓɓon 140 : Ye manye te duɗɗe kiidi xudinaye ma,ye xa kyen Sariyajan Xolo gu ro ma. A hinituuya niɗi Sariyajan xolo ro xa kiidi lawan wele bolɓ te man xoro be saa a laa xa haana loyi sewe manye niɗi .

Suujwɓɓon 141 : Sariyajan Xolo xa in xagile i xo lo sewe xuma manye x'a hinituuya niɗi.

Suujwɓɓon 142 : Sariyajan Xolo tomoya xa kiidixudiya ni man xa leena Jamana Peresidan sariya pa sariyalaamu konseyi xolo mwo loyina. A Persidan gu xumasa yee a Sariyajan Xolo mwɓɓon turɓe x'e lee ɗwɓɓoni baana kwɓɓon g'i.

Suujwɓɓon 143 : Sariyabuuxindi xa Sariyajan Xolo xayinye, a xerɗenbaana,a niɗinbaana yee a maakirenbaana taani.

TAA III : SARIYANANJAN XUMA

Suujwɔn 144 : Sariyananjan no x'a tɔnɔ sila sariya guye xa telena sariyanan ma.A xa mwɔya hageye yee porowa hageye taanja .

A rɔ xa jamana gu laamusuuye yee a sɛnbɛyajan guye naanmyɛni.

Suujwɔn 145 : Sariyananjan mwɔnye lɔwuxa kyawi ni ; y'a xeeni kɔnseyi .

Kɔnseyiya taanto xa juun jyeni ni syɛgɛ d'in wele a pa.

Sariyananjan mwɔ kyawi guye x'e lee kuni baana g'i :

- Peden x'in lee Jamana Peresidan pa ;
- kwɔn x'in lee Depite polo Peresidan pa ;
- kwɔn x'in lee Senatɛri Polo Peresidan pa ;
- peden x'e lee Sariyalaamu Kɔseyi Xolo pa ;
- peden x'e lee sariyaxaran yooa xaraniyaye-ɲamɛɲyaye pa manye xa leena yooa xaranto tɔmɔye pa .
- Kwɔ x'in lee awokaye kyɛmɛ gu pa.

Kɔnseyi guye x'e lee xɛɛɲxɛɛɲma sariyaxaran xaraniyaye,ɲamɛɲyaye, awokaye, kiidixuduyaye manye juun tani kɔlɔ kirɛ xayin i a lɔɔya syɛn yee mwɔ xolo manye xayin xolo wele jamana gu te.

Kɔnseyi guye x'e lee peresidan sariya pa.

Suujwɔn 146 : Sariyananjan Peresidan x'in lee in bɔlɔye pa.

Ye pɔn n'a haadani in xayin ga,kɔnseyi guye naan xɔnɔbɔrɔ x'a taa a to .

Ye kɔnseyi man na paadi wala a in taanto jɛn mwɔ tori x'in lee mwɔ paadina gu sɛdɛ mwɔye pa ,a xa saradi gu tumɛni.

Suujwɔn 147 : Swo sariyabuuxindi be in yanbaru ni yee swo Depite Polo, Senatɛri Polo yee badu xolo sariyataanaye b'e xeeleni,waajibi ni Sariyananjan ma a na tɔnɔ ye xa kɛsɛma sariyanan man.

Jamana Peresidan xa sariyabuuxindi guye xaayi sariyananjan ga swo a b'a yanbaru lo.

Pɔn man xa sariya sii turo guye ni,swo ye b'e yanbaruni, ɲwɔnye x'e kyɛni Sariyajan Xolo gu ma Jamana Peresidan pa wala Depite Polo Peresidan pa wala depiteye tan tɛɛɛn kwɔn pa wala senatɛriye Polo Polo Peresidan pa wala senatɛriye tan tɛɛɛn kwɔn pa.

Jamana Peresidan, Depite Polo Peresidan wala depiteye tɛɾɛn tan kwɔn, senatɛɛri Polo Peresidan wala senetɛɛriye tɛɾɛn tan kwɔn xa sariya sii tinaye , kyeni sariyanajan ma swo ye b'e yanbaruni.

Depite polo Peresidan yee sena polo Persidan x'e sariyataanaye xɛleni sariyananjan pan swo xayin b'in wele ye ga. A xa in ya nyɛnɔ badu xolo gu tɛmɛ sariyataana g'i.

Lamɛnɛ xa yanbaru gu saradi taani.

A xa seyina baana man kuni sariyasuuɟwɔn taa panan yee a taa siyon g'i, sariyananjan xa payini wele kuu tansiyon saradi. Nga ye sɛwɛ kɛɾɛna ni saradi gu xa ya kuu sekin ni gɔfɔɾɔnaman lamɛnɛ xuma.

Pɔn man syɛn xa sariyanan gu kyɛɾɔ de ma in yanbaruni, wala b'in xeeleni.

Suuɟwɔn 148 : Sariyananjan xa jamana gu laamusuuye naan ba. Laamusuuye tɔmɔye rɔ xa jyɛmu kyeni a ma.

Suuɟwɔn 149 : Sariyananjan xa Jamana Persidan wote yee jamaatele welenbaana kɔɾɔsin. A xa paateleye sɛgɛsɛgɛ yee a xa jawawi lawanye baari.

Suuɟwɔn 150 : Ye duɾɛ d'in wele depiteye ye senatɛɛriye tinjan wote yee be ye kɔbi gu baana ma sariyananjan xa sɛgɛsɛgɛ wele be naabɛɛ.

Suuɟwɔn 151 : Ye taantomɛnɛya ka, politikitɔn ka wala wote ɲabɛɛya ka man te duɾɛ wote baana ma , a xa ma kiidikiini sariyananjan pan.

Ye laamɛnɛ lɛlɛ na kyɛn a ma, sariyananjan xa hini, be wote gu bayin wala be jawawi guye tolo.

Suuɟwɔn 152 : Jamana Peresidan wala Depite Polo Peresidan wala depiteye tɛɾɛn tan kwɔn, senatɛɛri Polo Peresidan wala senetɛɛriye tɛɾɛn tan kwɔn xa jamanaye naan xawuran lɛlɛ manye xa seyina sariya suuɟwɔn 182na niɲi kyeni Sariyanajan ma swo suunɔ b'in ya ye niɲi.

Kuu tansiyon saradi rɔ xa Sariyananjan sin b'a tɔnɔ sila pɔn te ɲwɔni jamanaye naan xawuran lɛlɛ guye niɲi man xa sariyananjan gu kyɛɾɔ.

Nga ye sɛwɛ kɛɾɛna ni saradi gu xa ya kuu sekin ni Jamana Peresidan lamɛnɛ xuma.

Ye xawuran lɛlɛ man xa Sariyanan kyɛɾɔ suunɔ te in ya ɲwɔn niɲi.

Suuɟwɔn 153 : Ye kiidixudi tɔɔpa kiidiya ka na xaayi maa sariya leena ka xa xeni hageye yee tɛmɛsagoye ma, Sariyajan Xolo xa ma a kyeni Sariyananjan ma.

Ye sigan xa lɔyina ɲwɔni Sariyanan kyɛɾɛ g'l, a na kyeni Sariyananjan man , kiidi gu xa in taani sali Sariyananjan jawawi na kire.

Be saa sariyasuuɟwɔn kyɛnɔpa taa a na xali maa pɔn man xa Sariyanan gu kyɛɾɔ, ɲwɔn xa in kiini. ɲwɔni kiini gu xa syɛlɛ pɔn manye ga , Sariyananjan xa ɲwɔnye xaayi.

Sariyabuuxindi xa kuni suuɟwɔn gu xeeleninbaana ɲasye.

Suujwon 154 : Mwɔ sii de ma a mana maa Sariyananjan kiidi xudina na kii .A kiidi xudina xa xeele jamana gu senbeye, laamu hiniye,sariyaxeeleni hiniye yee mwɔ kwɔ-kwɔ syen xuma .

Suujwon155 : Sariyabuuxindi xa Sariyananjan xɛɛɛ, xayinbaana yee a maakirenbaana taani.

TAA IV : Sɛgɛsɛgɛ SARIYAJAN

Suujwon 156 : Sɛgɛsɛgɛ sariyajan xa jamana gu nafolo sɛwɛ kiidijan xolo ni yee jamana gu nafolo sɛwɛ sɛgɛsɛgɛnto xolo ni.A xayin xa kiidi xudi, sɛgɛsɛgɛ yee xagile loyi sɛwɛ mɛnɛ ni .

Suujwon 157 : Sɛgɛsɛgɛ Sariyajan xa kɔri gɔfɔrɔnaman yee Sariyalee Polo ga, jamana nafolo xayin gu kɔrɔsin yee poliki sɛwɛyɛ sɛgɛsɛgɛ niɲi.

Suujwon 158 : Sɛgɛsɛgɛ Sariyajan xa jamana gu nafolo ɲabɛɛyaye jadeye kɔrɔsin.

A xa nafoloye xayinbaana sɛgɛsɛgɛ,be xayinya manye piri gu ɲaxi yee bayinye nase.

Suujwon 159 : Waadu syen ,Sɛgɛsɛgɛ Sariyajan xa hini a ba in tɛmɛ i be sɛgɛsɛgɛ, a ma a wele Jamana Peresidan wala minisiritɔmɔ,wala Depite Polo Peresidan wala Senatɛɛri Polo Peresidan laamɛnɛ i .

Suujwon 160 : Sɛgɛsɛgɛ sariyajan xa politikitɔnye nafolo xayinbaana sɛgɛsɛgɛ.

Suujwon 161 : Kanige kaye x'e xaala nafoloye lɛlɛ lɔ Sɛgɛsɛgɛ Sariyajan rɔ ga in xa sye a xa seyina sariyasuujwon 56^{nan}, 79^{nan} yee102^{nan} niɲi .

Suujwon 162 : Sɛgɛsɛgɛ Sariyajan Peresidan yee a mwɔ turɔye xa Sariyalaamu Kɔnseyi Xolo mwɔ loyinaye ni manye x'e lee Jamana Peresidan sariya rɔ pa .

Suujwon 163 : : Sariyabuuxindi xa Sɛgɛsɛgɛ Sariyajan xɛɛɛ, a xayinbaana yee a maakirenbaana taani.

WALALOWU VI :KIRɛ, MWɔYA, BILANTOTAANJA YEE TOYIPɔ KɔNSEYI XUMA

Suujwon164 : Kirɛ, Mwɔya,Bilantotaanja yee Toyipɔ Kɔnseyi hini xa xeele kirɛ,mwɔya bilantotaanja yee toyipɔ sɛwɛ syen xuma. .

A tɔɔ xa lɔ jamana gu xayinsɛdɛ syen niɲi man xa kirɛ,mwɔya bilantotaanja yee toyipɔ xuma.

Suujwon 165 :Juun syen, kirɛ,mwɔya,bilantaanja yee toyipɔ kɔnseyi xa muroye, xanmisɛwɛyɛ,xɔriyaye kabuni yee a xa ɲaseyilɛlɛ sawa yee be ye ɲabenbaanaye se .Ŋwɔni ɲaseyilɛlɛ xa swo peresidan,minisiritɔmɔ yee polo peden guye tɔmɔye pan.

Juun syen a yee gɔfɔrɔnaman xa ɲaseyilɛlɛ gu niɲi lamɛnɛ guye sɛgɛsɛgɛ .

Suujwon 166 : Kirɛ,mwɔya,bilantotaanja yee toyipɔ kɔnseyi xa ma ba in tɛmɛ i be sɛgɛsɛgɛ wele manye x'e lawan lamɛnɛye ga sɛwɛ xuma man xa lee kirɛ,mwɔya,bilantotaanja yee toyipɔ xuma jamana gu niɲi.

Sɛgɛsɛgɛ guye ɲaseyilɛlɛ xa kyɛn peresidan,minisiritɔmɔ yee polo peden guye tɔmɔye pan .

Suujwɔn 167 : Peresidan xa kirɛ,mwɔya,bilantotaanɔ yee toyipɔ kɔnseyi paasɛwɛ tele jamana gu nafolo sɛwɛ sariya xuma yee xayin swansaanina guye syɛn.

Peresidan lamɛnɛ niɲi,a x'in paasɛwɛ lo sariyaye yee peresidan sariya manye xa xayin gu hukumɔ niɲi.

Suujwɔn 168 : Kirɛ,mwɔya, bilantotaanɔ yee toyipɔ kɔnseyi mwɔye xa :

- sɛndika mwɔye,xayinyaye kyɛmɛ sɛdɛye mwɔye ;
- yaloye yee xalinbe jwɔliye yee suguruye mwɔye ;
- Malijwɔn manye xa tunɔ pa mwɔnye .

A mwɔ kaye tɛmɛ xa ma ye kɔbi be saa ye toyipɔ ma kirɛ,mwɔya bilantotaanɔ yee toyipɔ xuma. Kirɛ, mwɔya,bilantotaanɔ yee toyipɔ kɔnseyi mwɔye tɔɔ xa erepibilki kɔnseyi.

Suujwɔn 169 : Kirɛ,mwɔya,bilantotaanɔ yee toyipɔ kɔnseyi xa badu wele juun syɛn tɔɔyi peden.A tɔmɔ gu rɔ xa badu xeeni ,a kwɔn kwɔn syɛn wadu xa kuu tansiyon ni .

A xa ma badu sorona wele a tɔmɔ gu lamɛnɛ niɲi wala a mwɔye taa xolo lamɛnɛ.Ŋwɔni badu te tee kuu tan ga.Badu xeni yee a laatɛ sariya xa in lee peresidan nɔ pa.

Jamanajwɔn tinaye xa ma swo a badu guye niɲi.

Nka a mwɔye laman xa hini ye badu wele jamana peresidan lamɛnɛ xuma.

Suujwɔn 170 : Kirɛ, mwɔya, bilantotaanɔ yee toyipɔ kɔnseyi mwɔye rɔ x'e tɔmɔ payini ye badu panan tɔɔpa juun kɔlɔ saradi xuma.

Suujwɔn 171 : Kirɛ, mwɔya, bilantotaanɔ yee toyipɔ kɔnseyi mwɔ si nɔɔ te hini in kunu, a te hini in kiidi a seyipɔye la ye badu guye tɔɔpa.

Suujwɔn 172 : Kirɛ, mwɔya, bilantotaanɔ yee toyipɔ kɔnseyi tɔmɔ xa hini in kiini y'a na xayin niɲa wele in laamu gu niɲi.Kiini gu kiidilɛɛ xa kɛmɛ ye kɔnseyi gu mwɔye tɛrɛna de siyon ni,peden guye na ye suunɔ ya a i .

Kɔnseyitɔmɔ te hini kii a payi juun peden panan g'i.

Kiini gu xa tabariya y'a mwɔye tɛrɛna de naaran ni, tɛrɛn siyon gu na duɲɛ sariyabuuxin ka syɛn pa.

Ye kiini n'in wele, kɔnseyi gu xa tɔmɔ tori payini sariyabuuxindi syɛn pa.Tɔmɔ tori gu xa tɔmɔ kiina gu saradi gu tumɛni.

Suujwɔn 173 : Sariyabuuxindi nɔ xa kirɛ, mwɔya, bilantotaanɔ yee toyipɔ kɔnseyi gu xɛɲɛ,a niɲin sariyaye yee a mwɔye lee baana taani.

WALALOWU VII : JAMANA GU XɛNɛNBAANA

Suujwɔn 174 : Jamana gu xɛɲɛnbaana xa payina pabaari yee tɛmɛɲaabɛɛ sariyaye xuma.

Jamana gu xa tɛrɛnna de kubelɔwuye yee kabulɔwuye

Suujwɔn 175 : Kubelɔwuyɛ xa jamana gu laamu hini xayinyayɛ suu xuma.

Suujwɔn 176 : Kabulɔwuyɛ xa kaxɔjwɔnyɛ tɛmɛ naabɛɛ gere ni. Yɛ x'e tɛmɛ mɛrɛ kɔnseyiye ga yɛ ɲa manyɛ lee sariya syɛnpa.

Suujwɔn 177 : Sariya rɔ xa lamulɔwuyɛ yɛɛ kabulɔwuyɛ payini yɛɛ b'e kiini.

Suujwɔn 178 : Jamana gu xa kabulɔwu guye kyɛnsyɛ kɔrɔsin be saa jamana gu bɔlɔjidɛ ma. Ɔwɔn xuma, jamana gu kwɔnya yɛɛ a gwola taanja la , sariya x' in lee waadu taana sɛwɛ i be natoyiye yɛɛ nafoloyɛ lɔ kabulɔwu kwɔn wala a kusɛ la.

WALALɔWU VIII : SɛBɛNYɛ Yɛɛ LAANDA HINITUUYɛ XUMA

Suujwɔn 179 : Sɛbɛn guye yɛɛ laanda hinituu guye rɔ xa laanda sɛwɛ guye kɔrɔsin .Yɛ xa yɛ sawu ni be mwɔ guye mɛni bɔlɔtɛ yɛɛ bɔlɔ kumɛ jamana gi, be sɔnyɛ tyɛmi yɛɛ b'e ɲabaa. Sariya rɔ xa sɛbɛnyɛ yɛɛ laanda hinituuyɛ xayinyɛ,yɛɛ yɛ xayinbaanayɛ taani.

WALALɔWU IX : AFIRIKI KWɔNYA

Suujwɔn 180 : Mali erɛpibiliki xa duɲɛ be kyɛmɛ Afiriki jamana kwɔn- kwɔn syɛn pa hali be kyɛn jyɛn pa a nɔxɔn taa ka wala a syɛn ma sila Afiriki kwɔnya xo tabariya .

WALALɔWU X : XAWURANLɛLɛYɛ Yɛɛ JAMANAYɛ NAAN XAWURANSɛWɛYɛ XUMA

Suujwɔn 181 : Peresidan nɔ xa xawuranlɛlɛyɛ jyɛmunbɔlɔya yɛɛ b'in suunɔ ya a i.A xa in xabarini xawuranlɛlɛ niɲi jyɛmunbɔlɔya la suunɔ t'in ya pɔn ma i.

Suujwɔn 182 : Laafyɛ , jago xawuranlɛlɛyɛ yɛɛ xawuranlɛlɛ manyɛ xa lee jamanayɛ naan kyɛmɛ yɛ jamana nafolo xa lɔ a i, manyɛ xa leena jamana mwɔyɛ ma,suunɔ te hini in ya a i ya de sariya ni. Xayin te in wele yɛ la yɛ suunɔ te in ya yɛ niɲi .

Suujwɔn 183 : Duɲɛ n'in wele xawuranlɛlɛ manyɛ ma,ɲwɔyɛ yɛ xa tana jamana sariyayɛ xuma yɛ fiiɲina xɔrɔ i.Nka xayin te in wele yɛ la yɛ taa bɔlɔ gu tɛmɛ te xayin a la.

WALALɔWU XI : Gɔbi XUMA

Suujwɔn 184 : Peresidan yɛɛ depite polo mwɔyɛ rɔ xa sariyanan gɔbi ɲaniya lee.Ɔwɔni gɔbi ɲaniya xa haana b'in wele baana kwɔn i polo pedɛn gu mwɔyɛ pa yɛ tɛrɛna de siyon ni , tɛrɛn pedɛn na duɲɛ.

Jamaatele rɔ xa sariyanan gu gɔbi tabarini.

Suujwɔn 185 : Sariyanan gu te hini in gɔbi baana si i yɛ jamana gu gwola gu syɛn te taanja na. Jamana gu mɛrɛnbaa, diinakɛmani, peresidan lee hage yɛɛ politikitɔn kusɛya te hini in gɔbi sariyanan g'i.

WALALOWU XII : NA XERENXERENAYE

Suujwɔn 186 : Jamana gu laamu sege xa sariyanan gu rɔ ni.

Yanbaru xa Jamanajwɔnye sin b'e xeri sila jamana gu mɛrɛnbaana m'in gɔbi .

Suujwɔn 187 : Kudeta xa sɛwɛ xɔɔɔɔɔɔ xolo ni sariya te duɲɛ a ma jamana g'i.

Suujwɔn 188 : Sɛwɛ manye ɲ'in wele b'a tawa suuɔ t'in ya kuni sariyanan g'i ye jamanajwɔnye ɲ'e yaapɛ ɲwɔnye te hini b'e kiidi xwa.

WALALOWU XIII : WAADU XELɛNI NAYE

Suujwɔn 189 : Sariya manye xa xayin xa kwono ye baana i be saa xuma ye de sariyanan gu kyɛɲa yee ye te xen.

Suujwɔn 190 : Saali laamusuu toriye ɲina payi, sire guye xa kwoni ye to be xayin.

Ŋwɔn yee in syɛn, kiidijan xolo gu xayin xa taa yee suuɔ na in ya kuni sariyanan g'i.

WALALOWU XIV : NA LAWANYE

Suujwɔn 191 : Jamaatele rɔ xa kuni sariyanan gu taani. . Ye jamaa gu taa xolo na duɲɛ a ma, waaduxɛɛni peresidan, jamana gu tɔmɔ x'a xayini yanbaru lo jawawi guye bayina sariyananjan pa kuu sekin niɲi.